

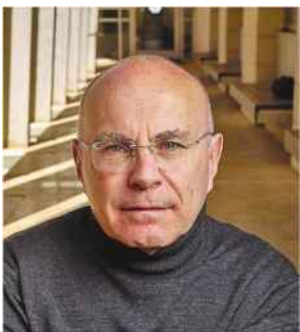
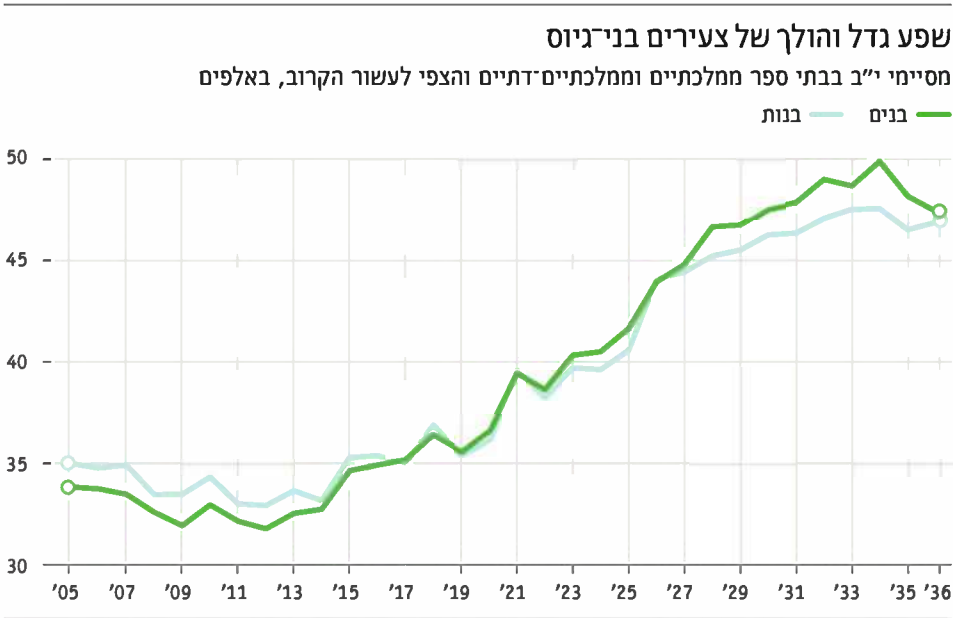
98727094-6	14/08/2026	the marker week - הארץ	עמוד 6	1	27.2x35.73
מנהל מחקר במרכז טאובמרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית - 25170					

לצהל יש המוני חיילים, אז למה הוא מתעקש לגייס דווקא את החרדים?

בתוך הכסף
חירב ארלוזורוב

לצה"ל יש המוני חיילים, אז למה הוא מתעקש לגייס דווקא את החרדים?

צילום: הדס פרוש

פרופ' יגיל לוי:
"הגידול בשנתונים
מקטין את הצורך
בגיוסים, מה עוד
שצה"ל רחוק
מלמצות את המשאב
של חיילות שעומד
לרשותו. כיום לא
מתקיים דיון ציבורי
על גודלו הרצוי
של צה"ל, ולמה
דווקא עכשיו, כשכל
אויבינו נחלשו,
צורכי הבט"ש
מגיעים לשיא"

להחזיק שלוש רצועות ביטחון בריזמנית – בעזה, סוריה ולבנון – וגם בהתעקשות להגדיל את היקף הצבא ללא שיקול דעת. "מה הצ" בא יעשה עם שנתון של 50 אלף גברים שמשרת 36 חודשים?", שואל שלח, "רק רבע מהחיילים הם קרביים, כך שיש כאן 75% חיילים עורפיים שאין מה לעשות איתם. זה לצעוד לאבטלה סמויה אוימה, שרק לממן אותה זאת עלות של מיליארדי שקלים בשנה, שגם אינה שוויונית. הרי הנטל של חייל בקריה לא דומה לזה של חייל בגולני".

אלא שכמו שהדיון על גודלו הרצוי של צה"ל אינו מתקיים, כך גם לא הדיון על השאלה השנייה: האם הפתרון לבעיות של צה"ל הוא דווקא החרדים? גם שלח וגם לוי חושבים שהתשובה היא שלילית, אבל שכבר מאוחר מדי לעסוק בה. סוגיית השוויון בנטל נהפכה לעקרונית, גם אם אין לכך תמיכה בנתונים היבשים.

"הצבא לא צריך את החרדים כחיילים", אומר שלח, "יש להם השפעה שלילית על הצבא, וכל הדרישות שלהם – כמו יחידות ללא נשים – יוכפלו בהמשך כי החרד"לים יתבעו זאת גם כן. אבל זה כבר אבוד, כי הציבור המשרת דורש שוויון בנטל, ואי-אפשר לח" מוק מהדרישה הזו".

"הדיון הוא סמלי", אומר לוי. "הצבא אינו יכול לעמוד מול פוליטיקת זהויות הרואה בפטור החרדי עיוות בלתי-נסלח לאור העומס על הצבא ובעיקר על המילואים. פוליטיקת הזהויות מביאה את המחנה הליברלי להסכים לשינוי אופיו של הצבא לתכלית זו. זה עומד כע" רך בפני עצמו במנותק מדיון ריאלי – כמה כוח אדם נחוץ לצבא לט" ווח ארוך".

במילים אחרות: כלל לא ברור שהשורות בצה"ל חסרות, וגם אם הן חסרות, כלל לא ברור שהמענה לכך הוא דווקא החרדים, אבל הכעס בגלל אי השוויון בנטל לא מאפשר לשקול חלופות.

האם ייתכנו חלופות, שיענו על צורכי צה"ל וגם על תביעת השוויון בנטל של הציבור הליברלי? יש הצעות מתונות, כמו לגייס את החר" דים לטירונות קרבית ולאחריה לשירות מילואים משמעותי בבט"ש ובשמירות בבסיסים וביישובים. יש גם הצעות לישיבות קרביות סדי- רות, שמשלבות לימודים עם הגנת גבולות. זאת, לצד ההצעה לשח" רר את החרדים מחובת גיוס כבר בגיל צעיר, כדי לאפשר להם לצאת מהישיבות ולהשתלב בשוק העבודה. בהפוך על הפוך, ההשתלבות בחב" רה הסובבת עשויה דווקא להגדיל את המוטיבציה שלהם לשרת.

"הלחץ המתעצם לגייס חרדים בכפייה מאיים על אחד ממרכיבי היסוד באתוס הצבא בישראל – השירות מתוך הכרה אזרחית ולא מתוך הפעלת כפייה", אומר לוי. "למעלה מ-70 שנה לאחר קום המדינה, הציפייה שבאמצעות מדיניות גיוס הצבא יפתור את מורכבות היח" סים בין הקבוצות בישראל, לרבות המתח בין הרוב החילוני למיעוט החרדי, אינה מחזיקה מים".

מרוד דגני, לשעבר עובד במטה משרד החינוך ובמשרד ראש הממשלה, הסעיר השבוע את הרשתות החברתיות עם שאלה מתרי- סה: למה בכלל צריך לגייס את החרדים, הרי צה"ל מוצף בחיילים? זאת אינה סתם התרסה. הנתונים תומכים בדברים של דגני. לפי נתוני משרד החינוך, יותר מ-44 אלף בניס סיימו ב-2026 כ" תה י"ב במסגרת בתי ספר ממלכתיים או ממלכתיים-דתיים. מדובר בכ-3,000 יותר בניס מאשר ב-2025, וכ-8,000 יותר בוגרי י"ב מא" שר ב-2020. כלומר, בעשור האחרון לבדו, המחזור של בוגרי י"ב בבתי הספר היהודיים הציוניים גדל ב-22%. אגב, בהשוואה למח" זור השפל של 2012, פחות מ-33 אלף בוגרי י"ב, מדובר בגידול של שליש בגודל המחזור.

יתרה מכך, מגמת הגידול לא עומדת לעצור. מחזורי הגיוס של בניס ממשכיכס לגדול מדי שנה לפחות עשור קדימה. שיא מחזור הגיוס, כמעט 50 אלף בניס, צפוי ב-2034, אבל גם לאחר מכן המ" ספרים מתייצבים על כ-47 אלף בניס יהודים בני גיוס במחזור. זה אומר שמחזורי הגיוס יגדלו בעוד 13%, וישלימו גידול של 50% (!) מאז נקודת השפל ב-2012. אגב, גם המחזורים של הבנות גדלים, אבל בקצב הרבה יותר מתון.

פרופ' אלכס וינרב, דמוגרף ממרכז טאוב, מסביר שהשנתון היהודי של בני 18 יגדל בעשור הקרוב בקצב מהיר – עד ל-2035, לפני שהגידול יתחיל להיבלם. היום יש בישראל יותר בני 25 מא" שר בני 35, בגלל התנודה בשנתונים. גם אם וינרב מביא בחשבון את שיעורי ההגירה מהארץ שהולכים ועולים, עדיין בעשור הקרוב ישראל עומדת בפני שפע של צעירים. ומבחינת צה"ל – שפע של מגויסים טריים.

השפע הזה מעורר שתי שאלות בסיסיות. האחת, האם באמת חס" רים 10,000 לוחמים קרביים כפי שצה"ל מרבה לטעון? "לא יכול להיות שלצה"ל חסרים חיילים", אמר עפר שלח, לשעבר ח"כ בווע" דת חוץ וביטחון וכיום חוקר במכון למחקרי ביטחון לאומי. "מחזורי הגיוס גדלו ברבע תוך עשור, ואם לצבא עדיין חסרים לוחמים, הרי זה בגלל חוסר מיצוי של הכוח הקיים, ותורפה ארגונית ומחשבתית של מי שהפתרון שלו לכל דבר זה 'תביאו יותר חיילים ויותר כסף' – והוא תמיד מקבל".

שלח משווה את צורכי הביטחון של ישראל היום לעומת צורכיה ב-1973, או התמודדה ישראל עם הצורך להגן על עצמה מול שלח" שה צבאות סדירים – מצרים, ירדן וסוריה – שהיו בכל זאת איום קיומי משמעותי בהרבה מאשר זה של שני ארגוני הטרור של חמאס וחיזבאללה, ועשתה זאת עם צבא שהיה פחות מחצי מגודל הצבא כיום. איראן הרי היא איום של טילים, ולא של צבא עוין שמאיים לפלוש מהגבול.

"הגידול בשנתונים מקטין את הצורך בגיוסים", מסכים גם פרופ' יגיל לוי, חוקר יחסי צבא וחברה באוניברסיטה הפתוחה, "מה גם שצה"ל רחוק מלמצות את המשאב של חיילות שעומד לרשותו. כיום לא מתקיים דיון ציבורי על גודלו הרצוי של צה"ל, ולמה דווקא עכ" שיו, כשכל אויבינו נחלשו, צורכי הבט"ש מגיעים לשיא".

הטראומה שגורמת לטעות כפולה

הדיון בגודלו הנדרש של הצבא אינו חדש. כבר ב-2006 המליצה וע" דה מקצועית, ועדת בן בטס, לקצר את שירות החובה בגלל הנוק הכלכי לי שמסב השירות הצבאי למשק, והשוויון בנטל. לשני הטיעונים הללו התווסף הגידול במחזורי הגיוס: שלח פירסם ב-2022 חישוב שלפיו רק הצורך לכלכל את מחזורי הגיוס הענקיים יעלה לצבא כ-2.5 מיליארד שקל נוספים בשנה. בעקבות כל אלה הסכים צה"ל לקצר את שירות החר" בה: תחילה קוצר השירות ל-32 חודשים, וב-2023 הסכים הרמטכ"ל דאז הרצי הלוי לקצר את השירות של גברים ל-24 חודשים, תלוי בתפ" קיד, עם ממוצע של 28 חודשים. כל הקלפים נטרפו לאחר 7 באוקטובר שלח טוען כי ישראל עושה בכך את אותה טעות שעשתה אחרי מל" חמת יום הכיפורים: תגובת טראומה שמביאה להתחמשות ללא גבול וגידול בלתי-סביר של הצבא. "אחרי הטראומה של מלחמת יום הכי" פורים הגדילו את הצבא פי ארבעה, והגענו להשקעה של שליש מה" תוצר בביטחון. האם נוצר מזה צבא יותר טוב ויותר ביטחון? ממש לא". שלח מזהיר כי הטראומה גורמת לנו לעשות עתה טעות כפולה:

עפר שלח, חוקר במכון למחקרי ביטחון לאומי:
"הצבא לא צריך את החרדים. יש להם השפעה שלילית עליו, והדרישות שלהם, כמו יחידות ללא נשים, יוכפלו בהמשך כי החרד"לים יתבעו זאת גם. מה הצבא יעשה עם שנתון של 50 אלף גברים שמשרת 36 חודשים? זה לצעוד לאבטלה סמויה בעלות של מיליארדי שקלים בשנה"

צילום: זיו קורן